

Leto XXVIII.

Številka 3.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJAROŃ.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1912.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fran Mohorič</i> : Nekatera mnenja k novima kazensko-pravdnima predosnutkoma	65
2. <i>Dr. I. R.</i> : Občinski posredovalni uradi ali mirovna sodišča po novem deželnem zakonu kranjskem	73
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Rekurz proti razdelilnemu sklepu je nedopusten, če se ž njim uveljavlja zahteva, ki se ni pravočasno ob napovedi terjatve primerno označila (§§ 210 in 234, ozir. 65 in 78 izvrš. r., § 523 c. pr. r.). — Ali stopi hipotekarni upnik, ki je knjižno terjatev izpodbil, ob razdelitvi največjega ponudka v vrstni red terjatve, ki se je njemu nasproti izrekla za neveljavno?	77
<i>b)</i> Po obliki nesumljiva izročilna pogodba, glasom katere prevzemnik nastopa posest in užitek izročenege imetja šele po izročiteljevi smrti, je zadostni izkaz, da je premoženje z izročiteljevo smrtjo prešlo na prevzemnika in da izročeno premoženje ne spada v izročiteljevo zapuščino (§§ 27 in 72 zap. pat.)	81
<i>c)</i> Ali sme sodišče znižati znesek, ki ga je tožnik po zmislu §-a 410 civ. pr. r. voljan prevzeti namesto vtoževane stvari? Ali je zmagujočemu tožniku odmeriti stroške le glede na realno vrednost vtoževane stvari (§ 41 civ. pr. r.)?	83
<i>d)</i> Izvršilo na izročitev premičnin določene vrste (§ 353 ali 346 i. r.)	85
B. Kazensko pravo.	
<i>a)</i> Dokaz resnice in kvalifikovana javnost §-ov 489, 490 k. z.	86
<i>b)</i> Izrek, da je dopustno oddati obsojenca v prisilno delavnico, ni odvisen od tozadevnega predloga javnega obtožitelja	88
4. † Anton Globočnik pl. Sorodolski	89
5. Književna poročila	91
6. Razne vesti	94

Slovenski Pravnik.

Leto XXVIII.

V Ljubljani, 15. marca 1912.

Štev. 3.

Nekatera mnenja k novima kazensko-pravdnima predosnutkoma.

Priobčil dr. Fran Mohorič.

I.

Združeni pravni in stanovski odsek Zveze avstrijskih sodnikov je po naročilu osrednjega odbora izdelal svoje mnenje k predosnutkoma kazenskega zakona in kazenskopravnega reda, zlasti z ozirom na to, če v predosnutkih označena načela soglašajo z nazori in smotri sodništva.

Navedena zveza se je obrnila obenem do vseh svojih sekcij s pozivom, da naznanijo svoje mnenje zlasti o glavnih štirih vprašanih, glede katerih jim je zajeno sporočila svoje misli.

Te štiri točke so:

1. prikrajšba in omejitev proste sodne razsoje pri izmeri kazni, kjer se izključi sedanja pravica izredne sodnikove milosti;

2. privzetev sodnikov lajikov k malim in velikim prisežniškim¹⁾ sodiščem;

3. vprašanje, ali naj obvelja (v poglavju XXXVI kaz. predosnutka predlagano) sodniško sodstvo o zgol redarstvenih prestopkih?

4. vprašanje, ali ni rehabilitacije raztegniti tudi na odrasle?

Navedeni pravni in stanovski odsek je pri teh točkah prišel do zaključkov, da je:

ad 1. v novem zakonu pridržati pravico do izvanredne sodnikove milosti;

ad 2. privzetvi sodnikov lajikov k nameravanim malim in velikim prisežniškim sodiščem pritrjevati;

¹⁾ Za „Schöffe“ rabi dr. M. Dolenc v svojih slovenskih razpravah, ki jih je v tem predmetu priobčil lani v „Mjesečniku“ izraz „prisežnik“ (ne več), ker je ta termin osobito v hrvatskem zakonodajstvu in slovstvu običajen.

ad 3. zgolj redarstvene prestopke iz sodniškega področja izločiti in

ad 4. rehabilitacijo raztegniti tudi na odrasle.

Navedeni odsek utemeljuje svoje stališče nastopno:

Ad 1.

Z določbo §-a 46 predosnutka — kazen se ne sme nikoli izmeriti pod najmanjšo mero kazenskega nastavka — se odstranjuje dosedanja pravica izvenredne sodnikove milosti in je sodnik vezan pri kazni ječe na najmanjšo kazen enega leta in dovoljuje samo v izjemnih, taksativno določenih slučajih §-a 57. znižanje pod polovico.

Stara ustanova izvenredne pravice milosti, ki je edina omogočila razsojevanje po zastarelem kazenskem zakonu do sedanjega časa, se odpravlja pri nas, dočim jo novi zakoni vseh civilizovanih deželá obdržujejo ali, kjer je ni bilo, na novo uvajajo (primerjaj švicarski osnutek čl. 50; norveški kazenski zakon 22. maja 1902, § 55 dd; nemški predosnutek § 85; zakoni in predosnutki, na katere se naslanja naš sedanji predosnutek po navedbah nagibov samih.

Večina književnikov (teoretikov kakor: Liszt, Rosenfeld, Löffler, Exner) je za pridržanje sodnikove pravice do izvenredne milosti, na strani avstrijskega predosnutka stojita samo Birkmayer in grof Gleispach.

Po nazorih pravnega in stanovskega odseka Zveze avstrijskih sodnikov:

a) nasprotuje vezanje sodnikove pravice glede prisodbe kazni po predosnutku dosedanjemu razvoju kazenskega pravo-znanstva;

b) to znači nazadovanje zlasti glede na dejstvo, da se je zakonito ustanovila sodniova pravica do izvenredne milosti že pred enim stoletjem;

c) v prilog njene odprave navajani teoretični razlogi niso pravi;

d) in je tozadевна zakonita izključitev sodnikove pravice do izvenredne milosti po predosnutku zlasti z ozirom na ustanovitev sodnikov-prisežnikov naravnost nevarna, ker bo lajik rajše glasoval za nekrivdo, nego za prestrogo kazen;

e) končno tiči v tem nezasluženo, neopravičeno nezaupanje v dosedanje pravosodje avstrijskega sodništva;

f) zakonodavec ne more rešiti nadčloveške naloge, da bi za dolgo razdobje pregiedal velikanske raznovrstnosti slučajev in jih

uredil s splošnimi načeli za izmero kazni. Posledica sodnikove omejitve pri izmeri kazni mora biti obila kazuistika pri določanju kazenskih nastavkov, ki se stopnjuje od 2 do 11 različnih kazenskih nastavkov (primerjaj §§ 177, 178, 187, 188, 239, 323, 335, 340, 348, 358, 296 avstr. predosnutka).

Končni zaključek: V §-u 46 predosnutka odstranjena pravica sodnikove izvenredne milosti naj se zopet ustanovi, in sicer bi bilo vsprejeti določbo švicarskega osnutka, ki v členu 50 sodniku izrecno daje pravico, kazen olajšati po prosti razsoji, tako da sodnik ni vezan niti na način, niti na mero kazni.

Ad 2.

Tudi razsojanje mora biti teoretično in praktično izučeno; oni sodnik bo najboljši, kateri ima znanje zakonov in izkušnjo.

Ni dvoma, da ima sodnik-nestrokovnjak kot izjemni sodnik manj kriminalitičnega izkustva, nego v pravu izučeni sodnik; da mu nedostaje prave ocenitve dokazil; da mu nedostaje potrebnega znanja zakonov; da bo malokdaj sposoben v križkražu navedeb najti odločevalno točko.

Vendar je razširjena udeležba lajiškega elementa pri malih in velikih prisežniških sodiščih vsprejemna, kajti v časih splošne volilne pravice in ko napreduje demokratizacija vseh javnih ustanov, ni umestno nasprotovati ljudski misli, ki jo je povzela vlada, da naj ima ljudstvo v kazenskem pravosodju večjo udeležbo kakor doslej.

Pravni in stanovski odsek stoji sicer slej kakor prej na stališču nemške zveze sodnikov, ki se je izrekla na shodu sodnikov v Norimberku dne 13. septembra 1909, da je pravno izučen sodnik boljši od sodnika-prisežnika in da ni potreba prevzemati lajnikov, vendar se z ozirom na vladajočo strujo (?) sodniki ne protivijo, marveč se strinjajo (?), če naj pravno izučen sodnik stoji lajiku pri iskanju pravice svetujoč in učeč na strani, da bodo tako pogoste pomotne sodbe porotnikov (?) nemogoče.

Ad 3.

Splošno priznано načelo, ki je vodilno tudi v državnih osnovnih zakonih, je to, da bodi pravosodje ločeno od uprave¹⁾.

Posledica tega načela je ločitev redarstvenega nepravja od kriminalnega ali izločitev redarstvenih prestopkov iz kazenskega

¹⁾ in v pravosodju ločitev zakonodavca (to je ljudstva) od sodstva. Če naj zakonodavec obenem sodi, bi bil v gotovem oziru „index in sua causa“.

zakona in njih pridelitev političnim oblastvom. Mogoče, da se da meja med redarstvenimi in kriminalnimi prestopki težko določiti in da nasprotujejo pridelitvi redarstvenih prestopkov političnim oblastvom v praksi velike težkoče. Vendar je treba izmed kaznivih činov XXXVI-ega poglavja izločiti celo vrsto iz sodnega poslovanja, ker se pravnemu naziranju ljudstva protivi, če se prideljujejo le-ti redarstveni prestopki sodnemu poslovanju, in ker se s tem ugled pravosodja ponižuje. Taki prestopki so zlasti oni §-ov 456, 458, 460, 463, 467, 471, 475, 476, 478 predosnutka.

Ad 4.

Želeti je, da dobi rehabilitacija veljavo tudi za odrasle, ne samo za mladoletnike; kajti če je ta pravna ustanova dobra, ni razloga, omejevati je na mladoletnike. Sicer pa je bilo to v Avstriji v veljavi za Marije Terezije in cesarja Jožeta, in bi pomenilo samo nadaljnji, s kazenskim zakonom leta 1803 pretrgani pravni razvoj, če bi se ta pravna ustanova, s katero je stala Avstrija pred vsemi državami razun pred Francijo, z nova uveljavila v celem obsegu.

II.

Poročevalec za ljubljansko sekcijo Zveze avstrijskih sodnikov je izdelal v kratkih potezah nastopna mnenja:

Ad 1.

Pravno ustanovo izvenredne sodnikove pravice milosti je obdržati tudi v novem zakonu. Še vedno se bodo namreč pripetili izvenredni slučajji milosti, ko se bodo nabrali takšni o s e b n i in zlasti socialni razlogi, da bo nujno potrebna izmera kazni pod zakonito najmanjšo mero. Iz žive sodne prakse naj se navaja samo tatvina jestvin, ki jo stori noseča ženska vsled neodoljivega poželjenja po kaki posebni jestvini, zlasti če se pomisli na ljudsko pravilo, da nosečnica mora zadostiti takemu nagonu, če naj pričakovani otrok ne trpi škode; tak slučaj se zgodi čestokrat.

Drugi izhod je samo ta, da zakon spodnje meje za kazen — zlasti pri prestopkih — ne določa.

Ad 2.

Opusti naj se namera, da bi se uvedlo mala in velika prisežniška sodišča, ali sploh ustanovo prisežnikov¹⁾

¹⁾ Prim. dr. M. Dolenca: „Lajik kakor kazenski sodnik“, „Slov. Pr.“ 1910, str. 129; „Die Verfassung der oesterr. Strafgerichte und das Laienrichtertum“,

Pridržati je ustanovo porotnikov za področje največjih zločinov in kazni.

Pojmovanje zločina kakor socialne prikazni in istotako zakona kakor zaščitnika socialnega pravnega reda; nadalje socialne odgovornosti za določeno kazen, zlasti po najvišjih nastavkih: to opravičuje ustanovo ljudskih sodnikov pri najvišjih nastavkih kazni, kakor tudi ustanovo ljudske odgovornosti za ukrenitev najvišjih kazni, ker bi bilo neumestno, nalagati odgovornost in obtežavati vest poedinega ali poedinih sodnikov po geslu: ljudski zakon: ljudsko pravosodje: ljudska odgovornost — pri najvišjih kazenskih zlih. Pri tem gre naravno tudi le za splošno umljive in znane načine zločinov, katerih razumevanje je tudi sicer prava neveščemu državljanu tako-rekoč vsakdanje, »a priori« dano ali vsaj pristopno.

4. zv. II. knjige Mittermaier-Liepmannovega zbornika, 1910; „Jeli preosnova kazenskih sodišč v smislu predosnutka avstr. kazenskopravne novele umestna?, „Mjesečnik“, 1911, str. 17, in avstrijska kazenskopravna novela“, „Mjesečnik“ 1911, str. 900. V tej zadnji razpravi navaja pisatelj dr. M. Dolenc, da se je doslej oglasil s polemiko zoper njegov nazor, da uvedba prisežnikov v Avstriji zaradi specifično avstrijskih političnih in socialnih razmer ni umestna, profesor Rosenblatt (Krakov) v Allg. oesterr. Gerichtszeitung I. 1911 str. 97 in nasl. Ali njegovim protiargumentom — piše nadalje dr. Dolenc — nikakor ne morem priznati upravičenosti. Bodi dovoljeno da to na kratko utemeljim.

Rosenblatt mi očita, da moji pomisleki glede nezanesljivosti lajikov radi nacionalopolitičnega momenta ne drže, češ, ako se porotnikom daje pravica odločevati o vprašanju krivde, sme se tem lažje prisežnikom poveriti rešitev kazenskopravnih vprašanj. Po mojem mnenju pa ni vseeno, ali naj se reši vprašanje o krivdi v okviru dokaznega gradiva, ki ga pribavi objektivni učeni sodnik, ali pa, ako naj se to dokazno gradivo samo še le pribavi in ustanovi. Lajiku je vedno najmerodajnejši baš prvi utis, ki ga vdobi o obtožencu v sodni dvorani, ali pa, ki ga je o njem morebiti prinesel k sodišču — že od prej. Tudi osebnost zagovornikova bo imela brez dvoma na lajika več vpliva, kakor na učenega sodnika. Ko pride do rešitve kazenskopravnih vprašanj, osobito pa do dopustitve dokazov, bo odločal lajik po svojih prvih, nobeni kontroli podvrženih vtisih, s tem pa bo največkrat tudi že vprašanje o krivdi ali nekrivdi odločeno. Skušnja uči, da ostane lajik, ki je rešil obtoženčev dokazni predlog njemu v prilog, iz same doslednosti pri „dobrem mnenju“ o obtožencu in ga oprosti tudi tedaj, če je njegov dokaz celo medel. V tem tiči pač prednost inštituta porote, da morajo porotniki dokazno gradivo, ki ga jim objektivni sodniki določajo, hočes nočeš premotriti, da pri izvedbi dokazov ne morejo svojim čustvom slediti, niti ne narediti „kratkega procesa“, ne v prilog ne na kvar obtoženca.

Privzemanje elementa lajikov za razsojo zavozlanih pravnih vprašanj mora po svoji naravi voditi v absurdnost. Kako naj lajiški element zmaguje pravna vprašanja, ki delajo strokovnjakom-sodnikom največje težkoče in glede katerih pravosodje v dolgih desetletjih ne pride do enotnosti — zmaguje naj vprašanje ne samo materialnega, ampak tudi procesualnega prava! Pravni pouk, ki naj ga po predpisih predosnutkov da razsojajoči strokovnjak, je pač nemogoča stvar.

Zlasti je prisežništvo odklanjati tudi pri tiskovnih zločinih, in najsi bi bili prisežniki izbrani samo izmed časnikarjev.

Dokler vlada v poglavju činov zoper varnost časti dokaz resnice, ki je izmed najtežavnejših vprašanj strokovnega sodnega razsojanja, morajo prisežniki absolutno odreči.

Nadalje mi Rosenblatt oponaša, češ, da sem se obregnil ob dejstvo, da bi trebalo za prisežniške razprave mnogo več časa, kakor doslej. Ali tega nisem nikdar navajal za protargument zoper prisežniški inštitut, marveč le za dokaz, da bo treba zelo velikega števila prisežnikov, osobito pri sodnih dvorih malih mest, tako da se sme po pravici dvomiti, bode se li moglo najti v resnici dovolj sposobnih prisežnikov. Motivi k kazenskopravni noveli političnega momenta niti v misel ne jemljejo, pač pa poudarjajo, da kazensko pravosodstvo z uvedbo prisežnikov mnogo pridobi. Tudi s tem menjem se nikakor ne strinjam; dobre kazenske justice od lajikov-prisežnikov pričakovati ne morem.

Najprej velja glede ustanavljanja dejanskih okolnosti opomniti na sodbo, katero je izrekel Ehrlich (*Freie Rechtsfindung*, str. 39) o dandanašnjem dokaznem postopanju; dejal je po pravici, da stojimo v pravcati dokazni anarhiji, katere Glaser z uvedbo proste ocene dokazov nikdar ni nameraval dopustiti. Dandanes, ko sta dosegli kriminalistika in kriminalna psihologija po zaslugi Grossa in njegovih učencev že tako visoko stopinjo, smemo pač z Ehrlichom zahtevati, da bodi naše dokazno pravo vsaj — znanstveno, n. pr. po vzorcu angleške *law of evidence*. Da z uvedbo prisežnikov ne pridemo do boljših razmer, da se bode dokazna anarhija pač s povečanjem vpliva lajiškega elementa na dokazna vprašanja kar najbujnejše razvila, o tem pač ne more biti dvoma. To dejstvo pa je tem pomemljivejše, ko naj ostane tudi po kazenskopravni noveli pri starem, da dejanski k ustanovitev prve instance sploh nobena višja inštanca spremeniti ne more.

Preostaja vprašanje interpretacije kazenskega zakona samega. Pred vsem treba poudariti, da bodo prisežniki izvedeli še le v posvetovalnici od učenih sodnikov vsebino kazenskih zakonskih določeb. Le-ti pa pač ne bodo zabili, povedati jim, kako razlaga kasacijski dvor zakon. Mari naj v resnici pričakujemo, da bodo prisežniki „motu proprio“ kako novo razlago zakona upotili, vedoč, da oni kasacijskega dvora nasprotuje in da je treba le ničnostne pritožbe, pa bo sodba po prisežniškem ukusu — uničena?

Uredništvo.

Prisednik v trgovskem in obrtnem področju more dopolnjevati informacijo sodnika-strokovnjaka kakor obrtni izvedenec, in tudi pravna vprašanja njegovega stanu in obratovanja so mu vsled vednega ponavljanja znana in pristopna, zato je njegova pripomoč v tem področju kaj vredna, zlasti ker se razteza njegova strokovna vzgoja tudi na pravno stran njegovega obratovanja.

Razlogom pravnega in stanovskega odseka za uvedbo malih in velikih prisežnikov pa nikakor ni pritrjevati.

Privzemanje lajiškega elementa v kazensko pravosodje ne stoji v nikaki stvarni zvezi z občno volilno pravico in demokratizacijo javnih naprav, na drugi strani pa tudi ni res, ali je vsaj smelost trditi, da spada sodelovanje lajiškega elementa med ljudske misliljubljenske; tu gre pač le za zmotno besedo - poudarko.

Nadzorstvo lajiškega elementa naj se uveljavlja na pravem svojem mestu, t. j. pri skrbi za res neodvisno sodništvo in pa pri ustanovitvi dobrih zakonov.

Ustanovitev prisežniških sodišč bi bilo samo neopravičeno, neumestno posnemanje razmerno malega dela inozemstva in ravno taka importacija iz njega.

Sodelovanje lajiškega elementa je, kakor že poudarjano, edino na mestu pri najvišjih zločinih in kaznih, toda ne vsled obče volilne pravice i. t. d., ampak ker je potrebna vnanja in notranja ljudska odgovornost za najhujše (državno-ljudske) kazni in ker bi bilo nepravilno, da bi se nalagala ta odgovornost na vest poedinih sodnikov-strokovnjakov zlasti pri nepopravnih kaznih. Najvišje kazni zadevajo, kakor že omenjeno, najhujše, pa tudi že od nekdanj ljudstvu znane in najpriprostejše, ljudskemu razumu in ljudski vesti najbolj pristopne zločine, poznate že iz prvotnih časov ljudskega samosvojega sodstva.

Naravni razvoj časov je vsprejemal strokovnjake med sodnike-lajike (prisežnike); vzprejemanje lajkov med sodnike-strokovnjake pomeni torej — nazadovanje.

Zato je pa udeležba ljudstva v modernem kazenskem pravosodju stvarno upravičena samo v področju in v obliki porotnikov;¹⁾

¹⁾ Primerjaj zgodovinski vzgled: „Titius iudex esto: si paret condemna si non paret absolve“, to je pravilo: ljudski sodnik-porotnik izrekaj samo: kriv ali nekriv, da ali ne, — vse drugo je odveč!

sodniški »mixtum compositum« je zavračati.

Področje porotnikov je v obsegu nameravanih velikih prisežnikov razširiti, in to je lahko, če se tiskovni zločini izročijo svojim strokovnim sodnikom — ako bodo zares in od nikogar odvisni.

Ad 3.

Pravosodje v zgolj redarstvenih prestopkih XXXVI.lega polglavja je prideliti političnim oblastvom.

Misel, da bi se prevzeli redarstveni prestopki in to v prav obilem številu, je pač nastala iz smotra, zabraniti njih zlorabo, s katero so se delale neprilike državljanom v pretekli dobi samoglavega redarstvenega sistema.

Ta razlog odpade ob stvarnosti moderne politične uprave. Ker imajo policijski prestopki navadno manjši pomen, jih ne gre z ozirom na važnost kvare sodne neoporečnosti spravljati pred sodišče.

Sicer se je pa število kaznivih činov z napredkom sedanje dobe itak izdatno pomnožilo in to zahteva tem bolj zaščito državljanov pred sodnim omadeževanjem v malenkostnih zadevah. To smer uveljavljajo tudi dejansko že novejši zakoni kakor zlasti n. pr. novi zakon o živinskih kugah, deloma predosnutek sam. V tem oziiru bi bilo tudi predkazati retorzijske slučaje v področju kaznivih činov zoper čast političnim oblastvom.

Ad 4.

Pravno ustanovo rehabilitacije je razširiti tudi na odrasle in jej v obče dati večjo veljavo.

Vsak napredek temelji na človeškem optimizmu, zlasti na pravnem polju — že odkar velja »praesumptio boni viri«.

Poboljšljivost vsakega človeka je psihologično dejstveno izkustvo že od Savla-Pavla potrjeno z zgodovinskimi dejstvi. Blagor človeštva je zavisen tudi od človeškega optimizma. Od njega izhaja ustanova rehabilitacije, ki je prikazen človeške socialne pravičnosti. Ker itak šele sledi naknadno konkretnim dejstvom poboljšanja, je zato njena omejitev samo na nedorasle nerazumljiva. Iz razlogov pravičnosti mora biti tem bolj veljavna tudi za odrasle, ker je za le-te pač poboljšanje težje in torej tem bolj zaslužno.

Občinski posredovalni uradi ali mirovna sodišča po novem deželnem zakonu kranjskem.

Poizkuse poravnav med spornimi strankami po zaupnih možeh, ki so izvoljeni iz občine, je državni občinski zakon z dne 5. marca 1862. drž. zak. št. 18 odkazal lastnemu področju občin.

Ta splošna določba je prešla nespremenjena v posamezne občinske rede in je dobila nekoliko določnejšo obliko šele v državnem okvirnem zakonu z dne 21. septembra 1869., drž. zak. št. 150, ki ustanavlja pogoje o izvršilnosti poravnav pred občinskimi zaupniki sklenjenih, in pristojbine, ki jih je plačati od njih.

Stvarna pristojnost posredovalnih uradov je bila po tem zakonu določena tako, da so se mogle pred njimi sklepati le poravnave o denarnih terjatvah do 600 K in o premičninah, katere so bile po cenitvi strank vredne do 600 K.

Na podlagi tega državnega okvirnega zakona je izšel za Kranjsko zakon z dne 2. maja 1873, dež. zak. št. 24, s katerim so bili fakultativno urejeni občinski posredovalni uradi. Ustanovljenih je bilo res nato nekaj posredovalnih uradov, ki pa niso pokazali posebne življenjske sposobnosti, ampak so prej ali slej pozaspali. Večina kranjskih občin pa se sploh ni zmenila za občinske posredovalne urade. L. 1897. je deželni zbor kranjski povzel inicijativo, hoteč poživiti in povzdigniti v deželi to pravno institucijo, akcija pa je končala z resolucijo na državno upravo, da naj se čimpreje preustroji državni okvirni zakon po načelih, ki jih je nasvetovala resolucija.

Zaželjena preosnova državnega okvirnega zakona je končno vendarle kot nujni predlog prišla pred državni zbor v zadnjih tednih kurijalnega parlamenta in postala zakon z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59. Preosnova se tiče dveh točk: prvič se je razširila kompetenca posredovalnih uradov in drugič so se povabila posredovalnih uradov postavila pod sankcijo denarne globe.

Naslanjaje se na ta novi državni okvirni zakon, je deželni zbor kranjski sklenil nov deželni zakon o posredovalnih uradih ali mirovnih sodiščih, ki je bil dne 11. decembra 1911 objavljen v deželnem zakoniku pod št. 45 in je s tem dnem stopil v veljavo.

Ta zakon predpisuje o b l i g a t o r n o uvedbo občinskih posredovalnih uradov v vsaki občini.

V obsežnih in obljudenih občinah se s pritrditvijo deželnega odbora in deželne vlade lahko ustanovi tudi več posredovalnih uradov; obratno pa je deželnemu odboru prepuščeno, da sporazumno z deželno vlado več občin, ako le-te žele, v tistem sodnem okraju združi v skupno okrožje enega posredovalnega urada.

Posredovalni uradi so pristojni:

1. poizkušati poravnave v gotovih zasebno-pravnih rečeh, in sicer:

- a) o denarnih terjatvah in o pravicah do premičnin;
- b) v sporih o določitvi ali popravku mej nepremičnih posestev ali o zemljiških služnostih;
- c) v sporih o služnosti stanovanja;
- d) v sporih zaradi posesti;

2. poizkušati sprave v zadevah zaradi prestopkov zoper varnost časti po §§ 487—497 kaz. zakona, ako imata zasebni obtožitelj in obdolženec svoje bivališče v okrožju istega posredovalnega urada.

Izvzeti so od pravnega poizkusa pred mirovnim sodiščem prestopki zoper varnost časti:

- a) ako se je storilo kaznivo dejanje z vsebino tiskovine;
- b) ako je razžaljenec ali žalitelj aktivna vojaška, domobranska ali orožniška oseba.

Pristojnost posredovalnih uradov se je torej razširila v tem, da je glede denarnih terjatev in premičnin odpadla vsaka omejitev na vrednostni znesek in da sta se na novo uvedla poravnalni poizkus v sporih glede nepremičnin in pravni poizkus glede prestopkov zoper varnost časti.

Poravnalni poizkus v zasebno pravnih zadevah je fakultativen. Sporne stranke niso siljene najprej poizkušati poravnavo pri posredovalnem uradu, ampak lahko tudi brez poravnane poizkusa spravijo sporno zadevo takoj pred pristojno sodišče.

Glede prestopkov zoper varnost časti pa je pravni poizkus obligaten, tako da se brez tega poizkusa zaradi prestopkov zoper varnost časti pri sodišču ne more pričeti nikako posto-

panje. Neposredno pri sodišču vložene tožbe se morajo uradoma odstopiti posredovalnemu uradu, da poizkusi spravo.

Krajevna pristojnost je določena tako, da je poklican v zasebno pravnih rečeh poizkušati poravnave tisti posredovalni urad, v čigar okraju ima ena ali druga stranka svoj dom ali bivališče. Ako je v tem pogledu pristojnih več posredovalnih uradov, izvrši poravnalni poizkus tisti urad, pri katerem je bila zadeva najprej prijavitelna. Če je za kako občino ustanovljenih več posredovalnih uradov, jim občinski odbor določi krajevno pristojnost na ta način, da odkaže vsakemu teh uradov za okrožje poseben del občinskega okoliša, ali pa proglasi, da je vsak posredovalni urad pristojen za ves obseg občinskega ozemlja.

Glede prestopkov zoper varnost časti je kakor stvarna pristojnost tudi krajevna pristojnost zavisna od tega, da imata zasebni obtožitelj in obdolženec svoje bivališče v okrožju istega posredovalnega urada, oziroma iste občine. Ako je v občini ustanovljenih več mirovnih sodišč z oddeljeno krajevno pristojnostjo, je poklicano poizkusiti spravo tisto mirovno sodišče, v čigar okrožju ima obdolženec svoj dom ali bivališče.

K poizkusnim obravnavam v zasebno pravnih rečeh, h katerim povabi posredovalni urad sporne stranke, le-te lahko pridejo osebno ali pa pošljejo svoje pooblaščenca in zastopnike. Pri spravnih poizkusih o prestopkih zoper varnost časti pa so pooblaščenca izključeni in se jih smejo udeležiti le sporne stranke osebno.

Na povabilo posredovalnega urada strankam ni treba priti k napovedani obravnavi, ampak so dolžne edinole najkasneje dan pred napovedano obravnavo posredovalnemu uradu naznaniti, da so ali iz kakega vzroka zadržane ali pa da sploh nočejo priti. Le če to naznanilo opuste, jih more posredovalni urad kaznovati z globo od pol krone do pet kron. Uporabljanje prisilnih sredstev zoper stranke, ki se povabilu ne odzovejo, pa je nedopustno. Ako stranke izostanejo od napovedane obravnave, je edina posledica to, da je dotični poravnalni ali spravni poizkus ostal brezuspešen in da gre potem dotična zadeva lahko neovirano svojo sodno pot.

Končno je še pripomniti, da se v zadevah zaradi razžaljenja časti v šestmesečni tožbeni rok (§ 530 kaz. zak.) ne vštejejo dnevi od vlozbe zahteve, da se pri posredovalnem uradu uvede spravna obravnavna, pa do dne, katerega se izvrši, oziroma na katerega je

bila brezuspešno napovedana pravna obravnava, in da se ne všteje v dobo zastaranja čas, med katerim teče pri posredovalnem uradu postopanje zaradi pravnega poizkusa.

Poleg teh glavnih določil je v zakonu še natančno predpisano, kdo je zmožen biti zaupnik, kako se volijo zaupni možje, kako postopa in posluje posredovalni urad in kako je pokrivati stroške. —

Končno naj bo dovoljenih še nekaj pripomb o pomenu pravne inštitucije posredovalnih uradov ali mirovnihi sodišč in o uspehih, ki jih je pričakovati od njih ob njihovem sedanjem ustroju.

Namen inštitucije mirovnihi sodišč ali — kakor jih je označila avstrijska zakonodaja — posredovalnih uradov stremi za tem, pobotati kolikor mogoče zlepa med strankami nastale spore in prepire, prihraniti na ta način ljudem pravdne stroške in izgubo časa za pota k sodišču in končno s stališča državne uprave kolikor toliko tudi razbremeniti sodišča.

Nastane vprašanje, kakšna sredstva so primerna v dosego tega namena. Govoriti o prisilnih sredstvih pri inštituciji posredovalnih uradov ali mirovnihi sodišč, doni morda malo čudno, vendar pa so gotove sankcije potrebne. Ako naj bo inštitucija uspešna, mora imeti odkazan predvsem določen delokrog. V njeni intenciji je tedaj obligatornost za vse odkazane ji posle, torej obligatornost tudi za civilnopravne poizkuse, kajti za uspešno delovanje posredovalnih uradov je predvsem potrebno, da so stranke obvezane obračati se nanje. Potem imajo šele priliko pokazati svojo spretnost zaupni možje.

Pri pravnih poizkusih v kazenskih rečeh bi bila gotovo na mestu določba, da neopravičen neprihod k napovedani obravnavi prekludira obtožitelja od vsakega nadaljnega postopanja in da se rak neprihod smatra za odstop od tožbe, oziroma za tiho odpuščenje.

Če bi bila uvedena obligatornost za civilnopravne poizvedbe, bi se dosegla marsikaka poravnava tudi zaradi tega, da se stranke izognejo nadaljnim potom in obravnavam, dočim bi vsled ravnokar omenjene določbe v kazenskih rečeh kakor samo od sebe ugasnilo precej takih zadev.

Državni okvirni zakon pa takih sankcij nima, ampak je strankam pod globo naložil edino le dolžnost, pravočasno se odzvati povabilu posredovalnega urada, pa bodisi, da se ta odziv glasi samo: »Nočem«.

Te od državnega okvirnega zakona začrtane meje seveda tudi deželni zakon ni mogel in ni smel prekoračiti. Vsled tega je prepuščeno edinole dobri volji strank poizkušati poravnave in sprave pred posredovalnimi uradi.

Iz tega se razvidi, da bo delovanje posredovalnih uradov zavisno popolnoma od zaupanja, ki ga imajo priznati stranke do izvoljenih zaupnih mož. Kdor tega zaupanja ne bo imel, se gotovo sam ne bo obračal do posredovalnega urada, ako pa bo povabljen k obravnavi, se jej bo lahko izognil z naznanilom, da ne pride.

Zakon določa, da izbere zaupnike občinski odbor izmed občanov. Precej na dlani je tedaj, da bodo izvoljeni zaupniki po mišljenju soglašali z večino občinskega odbora in torej tudi uživali zaupanje večine v občini. Drugo vprašanje pa je, koliko zaupanja dobo do njih imele vsakokratne bodisi narodnostne ali politične manjšine.

Pričakovati je torej, da bodo posredovalni uradi v narodnostno in politično enotnih občinah mogli uspešno delovati, da pa bodo ostali v občinah, ki v tem pogledu niso enotne, le inštitucija vsakokratne večinske stranke, ne pa mirovno sodišče za celo občino.

Dr. I. R.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) **Rekurz proti razdelilnemu sklepu je nedopusten, če se ž njim uveljavlja zahteva, ki se ni pravočasno ob napovedi terjatve primerno označila (§§ 210 in 234, ozir. 65 in 78 izvrš. r., § 523 c. pr. r.)** — Ali stopi hipotekarni upnik, ki je knjižno terjatev izpodbil, ob razdelitvi največjega ponudka v vrstni red terjatve, ki se je njemu nasproti izrekla za neveljavno?

V izvršilni stvari Janeza T. proti Alojziju P. je izdalo c. k. r. o k r a j n o s o d i š č e v Ribnici razdelilni sklep z dne 14. marca 1911 opr. št. E 156/10-25, s katerim je razdelilo največji ponudek za dne 17. oktobra 1910 zdražitelju Janezu T. domakneno zavezančevo posestvo temeljem razdelilnega naroka z dne 16. februarja 1911,

in je glede razdelbe po zemljiškoknjižnem povrstnem redu odločilo med drugim:

3. Na tem mestu bi bilo upoštevati pod C 45 temeljem dolžnega pisma, daritne in dedinske pogodbe z dne 1. junija 1910 za Marijo P. vknjiženo zastavno pravico za skupno terjatev 2400 K s prip., katera terjatev pa je glasom sodbe c. kr. okrožnega sodišča v Novem mestu z dne 14. januarja 1911 Cg I 5/11-3 — neveljavna.

4. D. M-u pod C 46 in 47 temeljem meničnega plačilnega naloga z dne 11. junija 1910 se odkaže vknjižena terjatev na glavnici s pr. v skupnem znesku 254 K 92 vin. v polno plačilo v gotovini.

Od največjega ponudka ostane po gornjih odkazih samo še znesek 605 K 16 vin., nahajajoč se v plačilni obljubi zdražitelja Janeza T. Ta, obenem upnik, je prijavil svojo

5. pod C 48 temeljem sodbe z dne 23. junija 1910 vknjiženo terjatev na glavnici s prip. skupni znesek 5971 K 47 vin. in propade torej z delnim zneskom 5366 K 31 vin.

V utemeljitvi tega sklepa se je sodišče sklicevalo kratko na predpise §-ov 214—217 izvrš. reda.

Zoper ta razdelilni sklep se je pritožil upnik Janez T. na okrožno sodišče v Novem mestu, ki je dne 1. maja 1911 opr. št. R I 55/11-1 izdalo naslednji sklep:

Rekurzu se ugodi. Izpodbijani razdelilni sklep se tako spremeni, da se nakaže upniku Janezu T. tudi oni znesek, ki se je pod točko 4 razdelilnega sklepa nakazal D. M-u, to je znesek 254 K 92 h, kakor tudi obresti v znesku 3 K 13 h, tako da se Janezu T. odkazani znesek 605 K 16 h zviša na 863 K 21 h. Upnik Janez T. propade torej z delnim zneskom 5108 K 26 h, D. M. pa se celo terjatvijo v znesku 254 K 92 h.

U t e m e l j i t e v.

Proti navedenemu razdelilnemu sklepu se upnik Janez T. pritožuje, ker se je iz izkupila nakazalo pod točko 4 D. M-u znesek 254 K 92 h. Rekurz je utemeljen.

Kakor je iz zemljiškoknjižnega izpiska, ki je priložen izvršilnim spisom, razvidno, je bila na 3. mestu pred D. M-om vknjižena na

podlagi dolžnega pisma, darilne in dedinske pogodbe z dne 1. junija 1910 za Marijo P. terjatev v znesku 2400 K. Na 2. mestu pred to terjatvijo je bila vknjižena hranilnica in posojilnica v Ribnici za 5400 K. Še pred to terjatvijo je bil vknjižen užitek Frančiške N., ki je cenjen na 720 K. Ker znaša največji ponudek 7200 K, obresti 2 K 07 h, ozir. 3 K 13 h, je s terjatvijo Marije P. popolnoma izčrpan.

Ker pa je ta terjatev Marije P. v znesku 2400 K proti terjatvi upnika Janeza T. v znesku 5760 K s pr. glasom tusodne sodbe z dne 14. januarja 1911 Cg 5/11-3 pravno neveljavna, stopi v zmislu §-a 35 izpodbojnega zakona upnik Janez T. na mesto Marije P., torej pred D. M.-om in to, ker se temu nasproti še do danes ni ugotovilo, da bi bila terjatev Marije P. neveljavna.

S tem D. M. v svoji pravici tudi ni prikrajšan, ker bi on v slučaju, da upnik Janez T. ne bi bil dosegel navedene sodbe, itak iz največjega ponudka ničesar ne dobil.

Nasledki sodbe veljajo edino le med pravnimi strankami in so nasledki v navedeni sodbi tudi izrecno določeni. Vse to je bilo prvemu sodniku po predloženih spisih znano.

Tako je torej bilo rekurzu ugoditi.

Upnik D. M. je proti tej odločbi vložil revizijski rekurz in predvsem uveljavljal, da rekurz Janeza T. sploh ni bil dopusten, ker Janez T. pri razdelilnem naroku ni ugovarjal proti upoštevanju terjatve D. M.-ove po vrstnem redu, je torej izgubil pravico, rekurznim potom uveljavljati svojo dozdevno prednost. V stvarnem pogledu je revizijski rekurz pobijal nazor, da bi Janez T. zaradi tega, ker je izpodbil veljavnost vknjižene terjatve Marije P., stopil s svojo terjatvijo v vrstni red izpodbite terjatve. To je že zato izključeno, ker je bilo z izpodbijalno sodbo izrečeno, da terjatev Marije P. napram Janezu T. sploh pravno ne obstoja. Smoter in uspeh izpodbijalne sodbe je mogel biti edino le ta, da se za Janeza T. ustanovi oni pravni položaj, kakršen je bil — ne glede na izpodbito vknjižbo — v času, ko je v izterjanje svoje terjatve mogel voditi izvršbo na predmetno posestvo. V tem času pa je bila terjatev D. M.-a že vknjižena pred terjatvijo Janeza T. Ta torej ne more zahtevati dodelitve iz največjega ponudka pred terjatvami, ki so pred njim obdržale svojo pravno moč. (Odl. od 13. junija 1894 št. 6934 Gl. U. št. 15.145;

od 6. decembra 1899 št. 17.444 G. U. 785 N. J.; od 17. januarja 1905 R I 76/4-11 v »Slov. Pravniku« l. 1906.)¹⁾

C. kr. vrhovno sodišče je s sklepom od 23. maja 1911 revizijskemu rekurzu D. M-a ugodilo, izpodbijani sklep rekurznega sodišča spremenilo in rekurz proti prvosodnemu sklepu zaradi nedopustnosti zavrnilo.

Razlogi.

Rekurz je upravičen. Po §-u 334 izvrš. r. smejo razdelilne sklepe z rekurzi izpodbijati zastavni upniki in zahtevajoči upnik edinele v obsegu uporne pravice, ki jim pristojajo po §-u 213 izvrš. r.; na izpodbijalne razloge, ki bi se bili lahko z uporomo uveljavili, a pri razdelilnem naroku niso bili navedeni, ni jemati nobenega ozira.

Tukaj se je upnik Janez T. v svojem rekurzu uprl proti temu, da se je vzlic sodbi okrožnega sodišča v Novem mestu od 14. jan. 1911 opr. št. Cg I 5/11-3, ki se je nahajala pri razdelilnem naroku in s katero se je izreklo, da je na 3. mestu zavarovana terjatev Marije P. iz zadolžnice od 1. junija 1910 za 2400 K brez moči proti terjatvi Janeza T. v znesku 5760 K s prip. in da ima pri razdelbi največjega ponudka ta terjatev pred terjatvijo Marije P. priti do plačila — vendarle terjatev D. M-a na 4. mesto v znesku 200 K s prip. pred terjatvijo Janeza T. odkazala in je na ta način rekurent bil prikrajšan za znesek 258 K 05 h.

Ker je navedena sodba okrožnega sodišča v Novem mestu z dne 14. januarja 1911 opr. št. Cg I 5/11-3 bila upniku Janezu T. že za časa njegove napovedi dne 8. februarja 1911 na razpolago, moral bi bil že ob tej napovedi primerno označiti svojo zahtevo (§§ 210, 214 izvrš. r): vsekakor pa bi jo bil moral pri razdelilnem naroku dne 16. februarja 1911 napovedati (§§ 210, 211) in upreti se proti upoštevanju terjatve D. M-a, ki sicer ni bila napovedana, pač pa razvidna iz javne knjige (§ 313); vsega tega pa on ni storil in je zategadelj izgubil pravico rekurza (§ 234).

Rekurzno sodišče bi torej moralo njegov rekurz po navedenem zakonu po §-ih 65, 78 izvrš. r. in § 523 c. pr. r. zavrniti, namesto

¹⁾ V istem zmislu odločba z dne 8. junija 1910 R III 195/10 v uradni zbirki št. 1352.

da ga je vzelo v pretres in o njem odločilo. Bilo je torej letemu revizijskemu rekurzu ugoditi in protipravno odločbo rekurznega sodišča razveljaviti in rekurz proti razdelilnemu sklepu prvega sodišča zaradi nedopustnosti zavriniti.

Ker revizijski rekurent ni stranka v izvršilnem postopanju, zato določila §-a 74 izvrš. r. in §-ov 41, 50 c. pr. r. zastran stroškov ni uporabiti, ampak jih mora rekurent sam trpeti. —n.

b) Po obliki nesumljiva izročilna pogodba, glasom katere prevzemnik nastopa posest in užitek izročenege imetja šele po izročiteljevi smrti, je zadostni izkaz, da je premoženje z izročiteljevo smrtjo prešlo na prevzemnika in da izročeno premoženje ne spada v izročiteljevo zapuščino (§§ 2⁷ in 72 zap. pat.).

Posestnik A je z notarsko izročilno pogodbo 27. februarja 1911 izročil vse svoje premoženje in nepremično imetje svojim otrokoma iz prvega zakona M-u in N-i, vsakemu polovico, in obenem določil odpravščine trem nedoletnim otrokom iz drugega zakona ter izgovor ženi. Dovolil je takojšnjo predznambo, po smrti izročevalca pa vknjižbo lastninske pravice pri zemljiščih za M-a in N-o, s pristavkom, da prevzemnika stopita v posest in užitek šele po smrti izročitelja in ju zadevajo šele od takrat davki in bremena.

Izročevalec A je umrl brez oporoke dne 2. aprila 1911. Pri zapuščinski razpravi so se priglasili iz naslova zakona za dediče otroka iz prvega zakona M. in N. ter trije nedoletni otroci iz drugega zakona, a udova A-vova je zahtevala v zmislu §-a 796 o. d. z. dopolnitev preužitka. M. in N. sta obenem izjavljala, da A. ni zapustil nikakega premoženja, ker je že svoj čas razpolagal z vsem premoženjem v izročilni pogodbi 27. februarja 1911. Udova in zastopstvo nedoletnih otrok iz drugega zakona je ugovarjalo, da je izročilna pogodba neveljavna in da prevzemnikoma s trenutkom zapustnikove smrti še ni pripala izročena imovina v last.

Zapuščinsko sodišče v R. je tekom razprave izreklo, da se zapuščinska razprava po rajnem A-u ne bo vršila, ker ni le-ta zapustil nikake imovine (§ 72 zap. pat.).

Razlogi.

Vsestransko se pripoznava, da zapustnik ni imel nikake druge imovine, kakor ono, ki je navedena v izročilni pogodbi z dne 27. fe-

bruarja 1911; to imovino pa je zapustnik izročil svojemu sinu M-u in svoji hčeri N-i, vsakemu polovico, tako, da ni za časa njegove smrti ostalo nobene druge imovine; po zmislu §-a 72 zap. pat. je torej opustiti zapuščinsko razpravo. Pravnemu naziranju udove A-ove in zastopstvu treh nedoletnikov drugega zakona ni moči pritrditi, ker je smatrati, da pripadejo izročeni predmeti prevzemnikoma sami ob sebi, čim je izročitelj umrl. —

Rekurzu zastopstva treh nedoletnih otrok iz drugega zakona c. k. r. deželno rekurzno sodišče v Ljubljani s sklepom od 9. avgusta 1911 R III 179/11 ni ugodilo iz razlogov:

Izpodbijani sklep je po zakonitih in umestnih razlogih prvega sodnika zadostno utemeljen. Rekurz je zato neutemeljen in se le dodaja:

Ker je zapustnik vse svoje premoženje in nepremično premoženje izročil za slučaj svoje smrti svojim otrokoma M-u in N-i, ostala je njemu do izročene premoženja časovno omejena pravica, ki je ugasnila z njegovo smrtjo, in zato dotično premoženje ne spada v njegovo zapuščino. Pomisleki rekurentov zoper veljavnost izročilne, v pravilni obliki sestavljene pogodbe, osobito kolikor se tiče M-a, pa z ozirom na jasno besedilo pogodbe nikakor ne morejo opravičevati uvrstitve tudi le dela onega premoženja v zapuščinski inventar, in ostaja rekurentom prepuščeno, da uveljavljajo svoje dozdevne pravice pravnim potom (§ 27 ces. pat. 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak.). Stvarnega, izpodbijani sklep opravičujočega položaja tudi ne more spremeniti to, da so se sprejele dedne prijave. —

Tudi revizijskemu rekurzu zakonitega zastopstva treh nedoletnih otrok c. k. r. vrhovno sodišče na Dunaju s sklepom od 10. oktobra 1911 R VI 285/11 ni ugodilo, ker ni predpogojev §-a 16 ces. pat. 8. septembra 1854 št. 208 drž. zak., kajti tačas ne more biti govora o nikakem zapuščinskem premoženju zapustnika A-a, marveč je z notarskim, po obliki nesumljivim zapisom zadostno izkazano, da je premoženje s smrtjo zapustnika A-a prešlo na prevzemnika M-a in N-o; po rekurentih uveljavljena vprašanja (o darilni pogodbi) pa je moči rešiti le pravnim potom, ki je v rešitvi rekurznega sodišča itak pridržan.

X.

c) Ali sme sodišče znižati znesek, ki ga je tožnik po zmislu §-a 410 civ. pr. r. voljan prevzeti namesto vtoževane stvari? Ali je zmagujočemu tožniku odmeriti stroške le glede na realno vrednost vtoževane stvari (§ 41. civ. pr. r.)?

Tožbeni zahtevek se je glasil: »Toženec je dolžan, izročiti tožniku v 14 dneh pod izvršbo malo vrtno žužljjo, obstoječo iz železne žlebaste lopatice z lesenim ročajem, ako rajši ne plača zneska 120 K.« O tem tožbenem zahtevku je c. kr. okrajno sodišče za civilne stvari v Trstu s sodbo z dne 2. junija 1911, št. C VI 705/10/7, razsodilo tako-le: »Toženec je dolžan, izročiti tožniku v 14 dneh pod izvršbo malo vrtno žužljjo, obstoječo iz železne žlebaste lopatice z lesenim ročajem, ako rajši ne plača tožniku zneska K 0-60, ter povrniti mu pravdne stroške, odmerjene na K 4-12.

Iz razlogov: Zato je trebalo ugoditi tožbenemu zahtevku, določiti pa tožnikov interes s pravo vrednostjo lopatice, ne pa z zneskom K 120, nastavljenem po tožitelju. Drugače bi se moglo zgoditi, ako bi toženec slučajno prišel ob lopatico pred vrnitvijo, da bi moral plačati K 120 za predmet, vreden 60 vinarjev. Odvetniških pristojbin tožnikov zastopnik ni zahteval. Toda tudi dejanski stroški mogli so se priznati tožniku le v znesku, potrebnem za uveljavljanje petita, vrednega 60 vinarjev (§ 41 civ. pr. r.).

Vsled tožnikovega priziva je c. kr. deželno sodišče v Trstu sodbo z dne 11. novembra 1911, št. Bc 185/11/3 razsodilo tako-le: »Ugodi se deloma prizivu ter se izpodbijana sodba delovito spremeni v zmislu, da je toženec dolžan v 14 dneh pod izvršbo izročiti tožniku žužljjo, ako mu rajši ne plača zneska K 120,— p o t r d i se pa prvosodni izrek o pravnih stroških. Toženec je nadalje dolžan, plačati tožniku tekom 14 dni, da ne bo izvršbe, prizivnih stroškov znesek K 9-20.

Iz razlogov: »In merito« je sodba I. stopinje v izpodbijani točki pravnopomotna. Sodnik ni bil namreč upravičen, znižati tožnikovo ponudbo od K 120 na K 0-60, kajti tožniku je na prosto dano, da pove v tožbi ali tekom razprave, koliko bi sprejel namestu zahtevanega predmeta. O visokosti take ponudbe sploh ni razpravljati, čeravno se mora uvrstiti v sodbeno dispozitivo (§ 410 c. pr. r.), ker ta ponudba ni sploh obvezna za toženca, kateri je le dolžan izročiti predmet po tožnikovi zahtevi, dočim je upravičen plačati,

ako hoče mesto izročitve predmeta, znesek, ki ga je tožnik voljan sprejeti (*facultas alternativa*). — Kar se pa tiče stroškov I. stopinje, je bilo potrditi prvosodni izrek, ker, akoravno je tožnik opravičen staviti svojo ponudbo v katerisibodi višini, se mora vendar sodišče pri odmeri stroškov ozirati na določilo §-a 14. c. pr. r., po katerem je prisoditi zmagajoči stranki le potrebne stroške. Ker pa je tožnik v le-tem slučaju stavil svojo ponudbo v znesku K 120, ne da bi bil navedel nobene okolnosti, iz katere bi se dala ta ponudba opravičiti z ozirom na realno vrednost predmeta (60 vin.), mora sam trpeti one višje stroške, ki so nastali vsled tega, da se je uvedlo na podlagi tožbe redno postopanje mesto bagatelnega. Odločba o prizivnih stroških (prizivatelj je dotično zahtevo omejil na sodne pristojbine) se opira na §§ 41., 50. in 52. c. pr. r.

P r i p i s.

Za komentar k izreku I. in II. stopinje o pravnih stroških naj se navedo iz tožnikovega prizivnega spisa ti-le odstavki:

Glasom §-a 41. c. pr. r. je propala stranka dolžna povrniti nasprotnici vse stroške, ki so nastali vsled pravde ter so bili potrebni za primerno iskanje ali branjenje pravice.

Da so mi vprašalni stroški nastali vsled pravde, o tem ni dvoma. Ali so bili potrebni za primerno iskanje pravice, o tem pa pristojna sodišču sodba le toliko, kolikor se s to sodbo ne zanikavajo pravice, ki so od zakona izrecno priznane, ker sicer bi mi sodišče zopet jemalo, kar mi je zakon dal.

V zmislu, katerega daje izpodbijana sodba določbi §-a 41. c. pr. r., ni na primer vedno potrebno, da se stranka poslužuje advokatskega zastopstva za primerno iskanje pravice v pravdi. Ker pa ima stranka pravico, da se advokatskega zastopnika vedno poslužuje, niso se sodišča, vključ teoretikom à la Rudolf Pollak, nikdar še upala, da ne bi pripoznala stroškov advokatskega zastopstva za potrebne pravdne stroške.

Ker sem imel v zmislu §-a 410. c. pr. r. pravico, postaviti kolikor mi drago visoko ponudbo, zato sodišče ne sme te pravice mi zopet kratiti s tem, da mi pripozna le one stroške, kateri bi mi bili nastali, ko bi bil postavil bolj nizko, subjektivnemu okusu sodnika bolj ustrežajočo ponudbo.

V ostalem je ponudba, ki se postavlja v zmislu §-a 410. c. pr. r., za primerno iskanje pravice sploh indiferentna, ker neprocesualen, marveč materialnopraven čin, ki vpliva na pravdne stroške le vsled pozitivnih določb §-a 10. cesarske naredbe z dne 26. decembra 1897, drž. zak. št. 305 (o sodnih pristojbinah), v zvezi s §-om 56. juridične norme. —

Toliko iz prizivnega spisa. Radi zanimivosti bodi še to omenjeno, da od druge stopinje same za stroške prizivnega postopanja pripoznani znesek K 9·20 ustreza sodnim pristojbinam po sporni vrednosti K 120.

Za one končno, ki bi v napačni vporabi procesualnih določeb hoteli spoznati pravično kazen zato, da je tožnik nadlegoval dve sodni stopinji radi žužlje, vredne komaj 60 vinarjev, bodi omenjeno, da je šlo za pravdo med Slovencem in Italijanom, do katere je prišlo ie radi tega, ker je Italijan bil očital Slovencu, da je skušal prilastiti si tujo lastnino, in je to očitanje bilo združeno še z napadom na osebno in narodno čast tožnikovo.

Dr. J. W.

d) Izvršilo na izročitev premožnin določene vrste (§ 353 ali 346 i. r.).

Pri okrajni sodnji v L. ste stranki sklenili poravnavo z dne 10. oktobra 1911, opr. št. C 202/11-2, v kateri se je toženi obvezal dajati tožiteljici med drugim tudi po en seženj drv dne 1. januarja 1912, 1. maja 1912 in 1. septembra 1912. Tožiteljica je trdeč, da ji nasprotnik noče drv izročiti, predlagala izvršbo, da se ji dovoli napraviti drva po tretji osebi na račun zavezanca v zmislu § 353. i. r.

Pri zaslišanju, odrejenem v zmislu §-a 358. i. r., je zavezanec zatrjeval, da ima dolžni seženj drv že dva meseca pripravljen in da se ne protivi izročiti drv zahtevajoči upnici, če pride ponje.

Sodišče je dovolilo izvršbo v zmislu predloga.

Na zavezančev rekurz, češ, da je izvršilno dovolilo neutemeljeno, ker se sodišče o istinitosti njegovih trditev ni prepičalo po sodnem ogledu, odnosno po zvedencih, to tembolj, ker glasom poravnave ni zavezan spravljati drva na dom zahtevajoče upnice, je rekurzno sodišče L. z odločbo 25. januarja 1912, opr. št. R III 20/12-2, ugodila rekurzu, izpodbijani sklep izpremenila in

predlog zahtevajoče upnice na dovolilo označene izvršbe zavrnila, ker je zavezanec po navedeni poravnavi obvezan k izročitvi premične stvari določene vrste, ki jih ima v svoji hranbi, in se ni zavezal opraviti dejanje, kakor ga ima v mislih § 353. i. r. Iz tega pa jasno sledi, da bi se morala dovoliti izvršba le po zmislu §-a 346. i. r. Neutemeljen je torej izvršilni predlog, ki se ne sklada z obvezo, prevzeto v poravnavi po zavezancu, neutemeljeno pa tudi izvršilno dovolilo, s katerim se je predlogu ugodilo.

Vsled revizijskega rekurza je vrhovno sodišče na Dunaju z odločbo 21. februarja 1912, opr. št. R VI 47/2-1 sklep rekurzne sodnije iz drugosodnih razlogov potrdilo.

(Enaka odločba vrhovnega sodišča z dne 20. decembra 1911, R II 980/11 v Gerichtshalle št. 18 iz leta 1912.)

B. B.

B. Kazensko pravo.

a) **Dokaz resnice in kvalifikovana javnost §-ov 489, 490 k. z.**

M. J. v V. M. je v odsotnosti svojega moža J. I., ki se je že več kakor eno leto nahajal v Ameriki, porodila 14. marca 1911 nezakonskega otroka, ki je po desetih dneh umrl. Za nezakonskega očeta smatralo se je vsled raznih govoric med drugimi tudi njenega svaka L. I. Ta se je podal s svojim varuhom v njeno stanovanje ter jo tu vpričo varuha pozval, da izjavi, je li on oče otrokov in je li on ž njo spolsko občeval. M. I. je to zanikala ter izjavila na tozadevno vprašanje varuhovo, da je oče nezakonskega otroka oženjeni A. I. Zato je ta zoper M. I. dvignil zasebno obtožbo ter jo pri glavni razpravi dne 21. aprila razširil tudi na to, da je isto očitjanje ponovila tudi v pisarni njenega zastopnika in dne 21. aprila pred razpravno dvorano okrajnega sodišča v L.

Obtoženka je priznala obdolžitve, pa trdila, da je obdolžitev resnična, ker se je z zasebnim obtožiteljem spolsko družila in je on tudi res otrokov oče.

Okrajno sodišče v L. je s sodbo z dne 22. maja 1911 opr. št. U VII 487/11-9 obtoženke od obtožbe, da bi bila ona z zgoraj navedenimi izjavami zasebnega obtožitelja obdolžila zakonolomstva, češ, da nobena navedenih izjav ni bila podana javno, vsled česar

je dopusten od obtoženke ponudeni dokaz verjetnosti. Ta dokaz se je obtoženki posrečil.

Vsled vzklica zasebnega obtožitelja je deželno sodišče v L. spoznalo obtoženko za krivo, češ, da je bila v vseh slučajih obdolžitev javna, da je torej dokaz resnice po § 490 odst. 1 k. z. nedopusten, ker se obdolžitev nanaša na kaznivo dejanje, katero se, zasebni obtožbi podvrženo, sme preganjati samo na zahtevo tretjega; vrhu tega pa izreka vzklicno sodišče, da se je dokaz resnice ponesrečil.

K a s a c i j s k i d v o r j e o ničnostni pritožbi v varstvo zakona razsodil, da se je s sodbo deželnega sodišča kršil zakon v določilih §§ 487 in 490 k. z. in § 281 št. 5 k. pr. r., je razveljavil sodbo ter zaukazal vnovič razpravo o vzklicu zasebnega obtožitelja.

V prvih dveh slučajih (stanovanje obtoženke, odvetnikova pisarna) obdolžitve ni smatrati za javno, ker prostora, koder je bila izrečena obdolžitev, nista javna. Vrhu tega je pa bila obtoženka v obeh slučajih vsled posebnih okoliščin prisiljena imenovati otrokovega očeta. V svojem stanovanju vsled pritiska varuhovega in da odvrne vsakteri sum od L. I., katerega je bila sama izvensodno označila kot očeta; v pisarni svojega odvetnika pa je bila prisiljena, imenovati otrokovega očeta, da uveljavlja svoje odškodninske zahtevke.

Pa tudi k tretji obdolžitvi (pred sodno dvorano), katero je sicer brezdvomno smatrati kot javno izrečeno, bila je obdolženka po posebnih okoliščinah prisiljena. Kajti izrekla jo je napram zasebnemu obtožitelju tik pred razpravo po lastni trditvi na ta način, da je zgolj od obtožitelja stavljeno tozadevno vprašanje potrdila. Vsak drug odgovor bi se bil v pravdi proti njej lahko izrabljaj.

Če pa obdolžitev ni javna ali pa sicer javna, toda pod posebnimi okoliščinami, ki v to silijo, izrečena, potem je po §-u 490 k. z. d o k a z r e s n i c e tudi tedaj dopusten, če se obdolžitev nanaša na taka kaznjiva dejanja, ki se zasledujejo edinole na zahtevo tretjega. § 490 k. z. izključuje dokaz resnice tedaj, ako se je v §§ 487 in 488 k. z. omenjena obdolžitev objavila na način, označen v §-u 489 k. z. Ta paragraf govori o objavah po tiskovinah, razširjenih pisanih in podobah in drugih javnih naznanilih, ne da bi bilo v to sile. § 490 k. z. ne izreka torej, da je dokaz resnice nedopusten v vseh slučajih j a v n e obdolžitve; gre tu samo za posebno k v a l i f i k o v a n a

objavljenja, oziroma za javno izrečene obdolžitve, ne da je bila za to sila.

Ker vzklicno sodišče za svojo trditev, da se je dokaz resnice ponesrečil, ne navaja nobenih razlogov, smatrati je sodbo vzklicnega sodišča za pomotno v materialno-pravnem in za pomanjkljivo v formalno-pravnem oziru.

M. G.

b) Izrek, da je dopustno oddati obsojenca v prisilno delavnico, ni odvisen od tozadavnega predloga javnega obtožitelja.

Okrajno sodišče je spoznalo F.-a F. krivim prstopka goljufige po §§ 461, 197 k. z. in prestopka beračenja po §-u 2 št. 1 zakona z dne 24. maja 1885 d. z. št. 89 (vlačugarski zakon) in ga obsodilo po §-u 460 in 267 k. z. na 14 dni strogega zapora.

Proti tej sodbi je vložil funkcionar državnega pravdnštva vzklic, ker se ni spoznalo, da je dopustno, obsojenca oddati v prisilno delavnico.

Deželno sodišče je vzklic kot neutemeljen s sklepom zavrnilo, češ, da javni obtožitelj v smislu §-a 7 vlač. zakona ni stavil nobenega predloga in da predlog, da se kaznuje obtoženi po §-u 2 vlač. zakona ne vsebuje predloga, da se glede obtoženca izreče, da je dopustna oddaja v prisilno delavnico.

Kasacijsko sodišče je vsled ničnostne pritožbe v varstvo zakona z odločbo z dne 9. maja 1911 Kr I 160/11 izreklo, da se je s sklepom vzklicnega sodišča kršil zakon v določilih §-a 7 zakona z dne 24. maja 1885 št. 89 d. z. in §-a 457 k. p. r.

Državni pravdnik celo v svojih predlogih pred sodnim dvorom ni obvezan staviti glede kazni določnega predloga (§ 255 k. p. r.) celo pravna pomota obtožiteljeva v mejah §-a 267 k. p. r. ne sme ovirati sodišča, da pravilno uporablja zakon.

Še manj gre zahtevati od obtožitelja pri okrajnem sodišču, da specificira predlog glede kazni, ker zadostuje po §-u 457 k. p. r. splošni predlog na uporabo zakona. Izrecne določbe, da je dopustnost oddaje v prisilno delavnico izreči le na predlog, ni. (§ 7 vlač. zak.).

Sodišča so samo opravičena in ne obvezana, izreči dopustnost oddaje. Ker se vzklicno sodišče meritorno z vzklicom sploh pečalo ni, marveč vzklic zavrnilo iz zgoraj navedenih formalnih razlogov, se je kršil zakon.

M. G.

✠ Anton Globočnik pl. Sorodolski.

Dne 2. t. m. je umrl na Dunaju starosta slovenskih pravnikov g. Anton Globočnik pl. Sorodolski v 87. letu svoje dobe. Bil je odličen mož ne le po svoji stopnji, temveč tudi po svojem značaju in mnogih zaslugah, ki si jih je pridobil kot uradnik in pisatelj za svojo ožjo domovino. Porojen je bil l. 1825 v Železnikih stari in ugledni fužinarski rodbini. Pravoslovne študije je dovršil l. 1848. na dunajskem vseučilišču. Istega leta je z drugimi slovenskimi rodoljubi vred na Dunaju zastopal idejo „narodnosti slovenske“. Pravnik Anton Globočnik je bil eden izmed tistih 44 dunajskih Slovencev, ki so dne 31. marca 1848 podpisali adresu kranjskim stanovom za združeno Slovenijo. Bil je tudi tajnik društva „Slovenije“, ki se je kmalu potem osnovalo pod načelstvom dr. Ivana Miklošiča za propagando „združene Slovenije“. O tej dobi je l. 1898 sam poročal v „Izvestjih muzejskega društva“ v razpravi: „K petdesetletnici slov. narodnega probujenja“.

Anton Globočnik se je posvetil uradniški karijeri, postal l. 1855 okrajni sodnik v Stubici na Hrvatskem, l. 1857 okrajni predstojnik v Čakovcu, a od l. 1863. dalje je služboval v Postojni za okr. predstojnika, ozir. okr. glavarja, dokler ni bil l. 1885 imenovan za vladnega svetnika pri deželni vladi v Ljubljani. L. 1890, po 40letnem službovanju je stopil v pokoj in bil tem povodom povzdignjen v plemstvo, za katero si je izbral domače priime „Sorodolski“. Še poprej je bil odlikovan z vitežkim križcem Fran Josipovega reda. Leta 1891 je bil izvoljen za državnega poslanca gorenjskih in notranjskih mest in trgov in se preselil za stalno na Dunaj; svoj mandat je odložil začetkom l. 1896.

Koderkoli je pokojnik služboval, zapustil je o sebi sloves marljivega, veščega, nepristranskega, posebno pa za dobrobit svojega okraja in sploh za javni blagor vnetega upravnega uradnika. Vzlasti politični okraj postojnski, kateremu je bil glavar nad 20 let, še dolgo ne bo pozabil njegovih mnogih dobrih del. Svetovni slavi postojniške jame je prav Globočnik položil trden temelj s tem, da je uvedel nje smotreno upravo, in skrbel tudi za izdatnejšo reklamo. Te in druge njegove zasluge za Postojno

in ves okraj je postojniški meščan g. Lavrenčič poudarjal v lepem govoru ob odprtem grobu; tudi sicer je pogreb na postojnskem pokopališču, kjer si je pokojnik izvolil svoje počivališče, pokazal dne 5. t. m., koliko častnega in hvaležnega spomina še živi v tamošnjem narodu za nekdanjega glavarja.

Rajni pl. Globočnik je bil ves čas tihe, skoraj preskromne naravi. Vzlic temu pa je imel pogum svojega prepričanja in trdna načela. Bil je bela vrana med političnimi uradniki svoje dobe, da v narodno-političnem oziru ni bil trs, ki ga veter maja „simo tamo“. Vzlic nasprotnim zistemom je ohranil tudi za časa svoje aktivnosti zvestobo svojemu narodu.

Pokojnik pa ni živel vestno samo svojemu poklicu, temveč tudi znanosti. Na polju domače zgodovine, osobito pravne in upravne je eden prvih raziskovalcev in pisateljev. Izdal je več del tako n. pr. o upravni in pravni zgodovini kranjske dežele, o zgodovini avstrijskega denarstva, nadalje jako obsežne repertorije avstrijskih zakonov in naredb. Bil je posebno sotrudnik kranjskega muzejskega društva, ki ga je tudi imenovalo za svojega častnega člana, in imel je veliko zlato medaljo za umetnost in vedo. Za „Slov. Pravnika“ je napisal v obliki razpredelnic „Instancije v občinskih zadevah Kranjske“ (1888), „Pravne stopnje in njih roki v upravnem postopanju (1890), „Vkupnost v javnem in zasebnem pravu“ (1890). Še nedavno je doposlal nebroj novih pridakov za životopis svojega železniškega rojaka Antona pl. Pfliegerja v „Slov. Pravniku“ 1. 1911.

Anton pl. Globočnik počiva sedaj na pokopališču v Postojni poleg svojih rajnih. Star spomenik priča, da mu je bila prav zgodaj ugonobljena zakonska družica, zapustivša troje nedoletnih otrok. Leta 1886. je v zorni dobi 27. let umrl sin dr. Rudolf pri c. kr. finančni prokuraturi v Trstu, mož, ki je bil vobče ljubljen in obetal jako mnogo. Tudi hči je pozneje umrla, tako da je ostal svojemu očetu v tolažbo in ponos edini g. dr. Vlad. Globočnik pl. Sorodolski, ki kot sekcijski šef in generalni ravnatelj zemljiškega katastra zavzema eno prvih centralnih mest v državi.

Znanstvene zasluge pok. pl. Globočnika bodo na pristojnejšem mestu našle svojo oceno. S tem bodi postavljen skromen spomenik odličnemu slov. pravniku in uradniku, ki se ga bo narod še dolgo spominjal s častjo in ponosom!

Književna poročila.

O zemljiški knjigi, konverzijah, testamentih, kolkovinah in pristojbinah. Sestavila in uredila A. Spende in A. Prepeluh, ckr. sodna uradnika v Ribnici. Tako je naslov pred kratkim izišli knjigi, katero je založila Zadružna zveza v Ljubljani. Knjiga, ki obsega 174 strani osmerke, je prav praktično sestavljena in poljudno pisana. Kratki in pravilni razlagi o pomenu in vsebini zemljiške knjige in o pogojih vknjižeb je pridejanih mnogo vzorcev raznih zemljiško-knjižnih prošenj in predlogov in bolj navadnih listin. Temu sledi pouk in zakon o konverziji z zadevnimi min. naredbami, seznam nekaterih kolkovin in pristojbin, in končno važnejše določbe o oporokah. Oporoke sicer nimajo stika z zemljiško knjigo, vendar se je pisateljema zdelo umestno pri tej priliki opozarjati posebno ljudstvo na deželi na predpisano obliko testamentov in kodicilov. Priročna knjiga bode dobro došla zadržugam po deželi, katerim je v prvi vrsti namenjena, daje pa tudi drugim praktična navodila in pojasnila.

Entwurf des russischen Zivilgesetzbuches. Dargestellt und besprochen von Wilhelm von Seeler, Professor an der Universität Berlin.

O tej knjigi, katero si je nabavilo za svojo knjižnico tudi društvo „Pravnik“ v Ljubljani, razpravlja svetnik dr. Cerman v drugi številki češkega „Pravnika“ letošnjega leta, nekako tako le:

Berolinsko vseučilišče opozarja letos že po drugem članu svoje pravniške fakultete na osnutek ruskega državlanskega zakona. Prvi je opozoril na to Nemce profesor F. K. Neubecker v ruskem pravniškem časopisu „Juridičeskija zapiski“ 1911, zv. 1., str. 191, kjer priporoča ta autor koncem svojega članka („Obzor germanskoga zakonodateljstva“) kot zgled za reformo novega nemškega državlanskega zakona Rusijo, namreč način, kako bodi sestavljen osnutek civilnega kodeksa z ozirom na sistematično proučevanje pravniškega materiala v drugih kulturnih državah. Drugi pa, ki s še večjo vneino vzpodbuja državno-nemške pravniške kroge, da se seznanijo z ruskim osnutkom, je profesor Viljelm pl. Seeler, ki razpravlja o tem vprašanju v naslovni knjigi. O nagibih, kateri so ga privedli do tega, da je spisal to knjigo, razpravlja omenjeni profesor v uvodu svoje knjige. Vsled zanimivosti tvarine podajamo vodilne misli tega uvoda.

Dasiravno se na nemških vseučiliščih skoraj vsak tečaj predava o mednarodnem zasebnem pravu, priuči se pravnik le, katerega teritorialnega prava naj se v danih okoliščinah posluži, dočim ne zve o obsegu teh zakonov prav ničesar. V praksi je vsled tega nemški sodnik docela v dvombi, če se izkaže potreba vporabiti tuje pravo, Mogoče se te razmere v 20. do 30. letih spremene tako, da bode pri vsakem višjem sodišču in pri deželnih sodiščih (Landgerichte) največjih trgovskih mest za vsako inozemsko najvažnejše državlansko pravo vsaj eden sodnik strokovnjak. V dosego tega namena je treba, da bi se na vsakem nemškem vseučilišču vsaj eno najvažnejše tuje državlansko pravo sistematično predavalo, ozir. naj bi se ustanovila posebna akademija za inozemsko civilno pravo. K obisku te akademije naj bi se referendarjem in asesorjem dovolil enoletni v službovanje všteti dopust, slušatelji inozemskega prava naj bi se na

državne stroške pošiljali vsaj za dve leti v dotično tujo državo v nadaljno teoretično in praktično izobrazbo.

S tem bi se doseglo osveženje in preporod vpliva na zakonodajo, pravno vedo in prakso, katera bi se potem ne držala tako strogo neplodnega negovanja paragrafov ter bi ne vlahjala v fantastična in naivna reformna prizadevanja. Kar je izrekel Goethe glede učenja tujih jezikov, (wer fremde Sprachen nicht kennt, weiss nichts von seiner eigenen) velja še bolj glede prava: kdor ne zna poleg prava svoje širše domovine še prava vsaj ene tuje moderne države, preneha po malem obvladati stvarino in slednjič sam zabrede in utone v oni stvarini tako, da izgubi popolnoma svobodo duha in samostojnost presoje.

Avstrijsko in švicarsko pravo je faktično nemško pravo z nemškim besedilom, vsled česar ga nemški pravnik brez posebnega pripravljanja pojmiti utegne. Sicer bi prišlo v poštev predvsem poznanje angleškega in francoskega prava, takoj za tema pa iz praktičnih ozirov poznanje ruskega prava, dasi se slednje z ozirom na notranjo vrednost nikakor ne da primerjati s prvima dvema; ostala moderna državljanska prava pa nimajo pomena za nemškega pravnika.

Danes imajo celo visoko izobraženi in sicer izborni informirani nemški krogi napačne pojme o Rusiji, ali celo Rusije sploh ne poznajo in so navezani popolnoma na francosko literaturo (Leroy-Beaulieu) in angleško (Mackenzie Wallace), dasi je imela Nemčija v 16., 17. in 18. veku svojo lastno, bogato literaturo o Rusiji, oprto na skrbno proučevanje virov, dolgoletno samostojno nazoranje in izkušnost vestnih učenjakov in potopiscev. Današnji francoski in angleški spisi ne informujejo nemškega bralca z nemškega stališča in domači viri jih preje motijo, nego poučujejo.

Po tem splošnem uvodu preide avtor k jedru stvari, navajajoč, da je danes veljavno rusko državljansko pravo („svod“ Сводъ законовъ) ponajveč razkosano in nepopolno in dasi odločbe senata (III. inštanca), katere naj izpopolnjujejo vrzeli pozitivnega prava, dostikrat nasprotujejo. Ni tudi sistematične knjige, ki bi rusko civilno pravo na podlagi veljavnega zakona in senatne prakse pregledno in popolno razpravljala. Na strani 6—9 popisuje avtor postanek in napredovanje kodifikacije Svoda, ki velja od l. 1835 in se od tega časa sproti spopolnjuje s tem, da zbira vse nadaljne zakone državljansko-pravnega značaja. Še le l. 1882 se je ustanovila redakcijska komisija z nalogo, da poda vsesplošen, sistematičen civilni zakon. Ta komisija je izdala v letih 1899 do 1903 pet delnih osnutkov z motivi (ti sami obsegajo 8000 strani), dokler ni po vnovičnem pregledu delnih osnutkov komisija izdala osnutek iz leta 1905 v enem zvezku brez motivov; le pod črto so natisnjena različna mnenja posamičnih članov komisije.

Ta osnova iz leta 1905 je izhodišče za v naslovu navedeno delo avtorja, kateri pa v oddelku „Liegenschaftsrecht“ premotriva tudi osnove (4) novgega knjižnega zakona, katere so bile posebej objavljene leta 1893.

O ureditvi osnove izraža se avtor naslednje:

1. Paragrafov je 2640, ki so uvrščeni v naslednjem vzporedju: splošni del, rodbinsko, stvarno, dedno in obligatorno pravo. Uvodni zakon obsega predpise o tem, v katerih delih države bo zakon veljal, o zasebnem mednarodnem pravu, o razlagi zakonov in o prehodnih naredbah.

2. Kodifikovano je vse zasebno pravo s trgovskim pravom vred. To načelo ni dosledno izpeljano, kajti nekatere partije, posebne one, ki so z javnim pravom v zvezi, so prepuščene posebnim zakonom.

3. Osnova se ne tiče Finske, medtem ko veljaj novo pravo v kraljevini Poljski in v baltiških pokrajinah le v toliko, v kolikor je tam dosedaj bilo v veljavi državljansko pravo „svoda“. V Besarabiji, črnegovski in poltavski guberniji se z osnovo odpravlja tam veljavno partikularno pravo. Omenjam, da se v zadnjem času množijo glasovi, ki zahtevajo, da naj bi se z novim kodeksom tudi v Poljski in Pobaltiji tamošnje privatno pravo (code civil in pandektno pravo) popolnoma nadomestilo.

4. Kakor vse moderne kodifikacije tudi ta osnova ni „novum“. Predvsem je iz „svoda“ ohranjeno to, kar odgovarja modernim nazorom in potrebam, vrzeli so izpoljene s senatno prakso in koder niti ta ni zadostovala, se je vzela na pomoč pravna veda. Zajemalo pa se je tudi iz code civil in pandektne prava, ki sta v nekaterih delih države še v veljavi (Poljska in Pobaltija.) Pazno se je gledalo tudi na inozemsko zakonodajo. Zato so bili prestavljeni za vporabo zakonodajne komisije: avstrijsko, švicarsko in kalifornijsko državljansko pravo, prusko varuško pravo, novi državni nemški civilni zakonik. V prvi osnovi so pri vsakem paragrafu navedeni viri (tudi paragrafi inozemskih zakonov) in iz teh citatov in motivov je jasno, da morda ni bilo nobenega važnejšega državljanskega prava na svetu, da bi ga kak član komisije temeljito ne preštudiral. Avtor hvali to postopanje.

5. Dikcija in štilizacija je podobna v osnovi bolj švicarskemu državlj. zakoniku, kakor novemu nemškemu, kajti njena sestava je enostavna in prepušča prostemu preudarku sodnika več prostosti, kakor nemški zakonik. S tem, da so bili označeni temeljni (načelni) predpisi, je omogočeno aplicirati pravo na nadaljne slučaje, ki niso detajlirano izdelani. Preveč komplicirane pravne razmere sploh niso izdelane. Osnova se ravna glede kompliciranih pravnih tvorb po geslu: „in legibus magis simplicitas quam difficultas placet“, glede podrobnosti pa po geslu: „quae bis vel semel accidunt, praetereunt legislatores.“

6. Osnova se izogiba tujkam, toda

7. ne izogiba se ponavljanju predpisov, da bi zakon tudi za lajika razumljiv bil. Seveda graja avtor, da je s tem na mnogih krajih vpeljana nejasnost in razcepljenost. Jezik je priprost in naraven.

8. Sploh pomeni osnova velikanski napredek proti dosedanjemu državlj. pravu na Ruskem in se zamore kosati z drugimi evropskimi kodifikacijami.

Avtorjeva knjiga ni prestava osnove iz l. 1905, kajti ona podaja v vrstnem redu paragrafov obseg zraven spadajoče materije in seveda tudi kritiko. Partije, ki se tesno nanašajo na nemški državlj. zakonik, so pogostoma navedene le z označenjem paragrafov omenjenega zakonika, ali pa je podan o njih kratek referat. Izjemoma so pristavljeni posamezni paragrafi doslovno, ali pa z izčrpljivim izvlečkom. Sorazmerno najnatančneje je izdelano zakonsko in dedno pravo, mnogokrat zelo obširno.

Iz avtorjeve knjige se poučimo o zgodovinskem postanku posameznih zasebnopravnih inštitucij, o danes veljavnih predpisih „svoda“, o senatni praksi i. t. d.

Avtor omenja, da so bili naprošeni za mnenje tudi izvenruski učenjaki. (Od čeških sta Randa in Pavliček izdelala mnenja o imejiteljskih papirjih (Inhaber-papiere), o družbah in o produktivnih ter gospodarskih zadrugah itd., o čeku — glej Právník 1904 str. 1—7, 47—43, 298—310).

Kakor sem že zgoraj omenil, se v zadnjem času bavijo z mislijo, če naj se tudi v Poljski in pobaltiških gubernijah (Livlandsko, Estlandsko in Kurlandija) uvede novi ruski državljanski zakon ne le fakultativno, ampak izključno, s čemur se vrste protivnikov novega kodeksa le množe. Posamezna ministrstva, ki so naprošena za mnenje o osnovi, so mnenja že lani oddala in na novo je bil ustanovljen (1910) poseben komite za presojo osnove pod predsedstvom senatorja Hasmana in kakor se vidi, ni več daleč čas, ko bo osnova predložena zakonodajnim zastopom k ustavni rešitvi.

Pri sporadičnem znanju ruščine v zapadni Evropi vrši avtorjevo delo zaslužen čin: postavi celo rusko osnovo pred torišče zapadnoevropske literarne kritike, kakor se je to deloma že zgodilo s prestavo obligatornega prava (po prvotni osnovi) po avtorjevem soimencu (Nikolaj pl. Seeler-Riga, 1900). To bo osnovi sami le v prospah.

K. P.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1912.

— (Odlikovanje.) Cesar je podelil deželnosodnemu svetniku in sodnemu predstojniku dr. Gustavu Wradatschu v Št. Pavlu naslov in značaj višjega deželnosodnega svetnika.

— (Osebnosti.) Izpraševalnim komisarjem za sodne izpite pri višjem sodišču v Gradcu sta imenovana dež. sodišča predsednik dr. Maks pl. Ivichich in r. j. vseučiliški profesor dr. Anton Rintelen. — Tržaška odvetniška zbornica se je 27. januarja t. l. konstituirala; predsednikom je izvoljen dr. E. Riccheti, predsednikom disciplinarnega sveta dr. A. Sajiz, zborničnim pravnikom dr. E. Consolo. — Deželnosodni svetnik in sodni predstojnik v Ormožu dr. Ivan Presker je premeščen v Ljubljano. Za deželnosodne svetnike so imenovani: okrajni sodnik Alojzij Žebre v Ljubljani na svojem službenem mestu, Adolf Matzl v Mariboru za Celje, okrajni sodnik in sodni predstojnik na Brdu dr. Anton Furlan za Novo mesto; za deželnosodne svetnike in sodne predstojnike na svojih službenih mestih nastopni okrajni sodniki in sodni predstojniki: Viljem vitez Kottič v Gröbmung-u, dr. Friderik Pötsch v Trgu (Feldkirchen); Otokar Cernstein v Kočevju in Alojzij Seliškar v Sevnici; za okrajnega sodnika v Mariboru okrajni sodnik in sodni predstojnik dr. Friderik Fehleisen v Ljutomeru. Za okrajne sodnike in sodne predstojnike: provizorični tajnik primorske finančne prokuratorure v Trstu dr. Fran Pupacher za Ormož in sodniki dr. Ivan Modic v Ljubljani za Brdo, dr. Ivan Premschak v Mariboru za Marenberg in Ferdinand Meditz v Kočevju za Ljutomer. Imenovan je za notarja v Radečah notarski kandidat v Ljubljani Rado Jereb. Podpredsednik dež. sodišča v Trstu dr. Anton Perišič je postal predsednik trgovskega in pomorskega sodišča v Trstu. — Ministerialni tajnik z naslovom in značajem

sekcijskega svetnika v patentnem uradu dr. Ivan Šuman je imenovan sekcij-skim svetnikom ad personam.

— (Pokojni dr. E. Volčič) je zapustil kratko oporoko, katero je bil spisal v Ljubljani dne 25. majnika 1895, še ko je bil komisar za agrarne operacije. Za dedinjo je imenoval svojo soprogo gospo Kristino. Napravil je pet denarnih volil po 100 K in sicer dvema zasebnikoma, ostale tri pa Josip-Jurčičevi ustanovi, Dramatičnemu društvu (za pokojninski sklad igralcev) in Družbi sv. Cirila in Metoda. Svoje pravniške knjige je volil društvu „Pravnik“ s tem, da odda knjižnici „Slovenije“ na Dunaju, česar sama ne rabi. Dasi je po sedanjem stanju zapuščinske razprave, ki se vrši v Novem mestu, dvomljivo, ali bodo aktiva večja od pasiv, je vendar gospa vdova izjavila, da hoče izpolniti vsa volila svojega pok. soproga.

— (Umrli je) dne 14. dec. 1911 dr. Fr. pl. Burgstaller-Remetski. Ž njim je izgubilo zagrebško vseučilišče izbornega profesorja pravoslovne fakultete, hrvatsko pravosodje pa odličnega delavca, ki je malone 50 let marljivo v prvih vrstah deloval.

— (Zakon zoper zakotno pisaštvo) je predložen poslanski zbornici. Obsega tri člene. Prvi določa, da je veljavni kazenski zakon dopolniti za nov § 320 a, ki ima nadpis „zakotno pisaštvo“. Tega prestopka se zakrivi, kdor neopravičeno obrtoma (unbefugt gewerbsmäßig) sestavlja vloge in listine za postopanje pred sodišči in upravnimi oblastvi ali pa na isti način pred temi oblastmi zastopa stranke. Kazen je zapor od treh dni do treh mesecev in se sme poleg tega izreči tudi denarna kazen do 1000 K. Drugi člen nalaga sodiščem, da zavračajo vloge, ki so očitno sestavljene od zakotnih pisarjev. V tretjem členu se razveljavlja dosedanja naredba o zakotnem pisaštvu ter tudi čl. IV. št. 5 uvodnega zakona k civilno-pravdnemu redu, ostaneta pa v veljavi §§ 29, odst. 2 civ. pravd. reda in pa 455 odst. 3, zadnji stavek kaz. pravdnega reda.

Zasledovanje in kaznovanje zakotnih pisarjev je po sedaj še veljavni ministerialni naredbi stvar sodne upravne oblasti (takozvana prezidialna stvar — § 24 št. 13 opravnega reda); v bodoče sodijo o zakotnih pisarjih sodišča (člen I), ista zavračajo tudi očitno od zakotnih pisarjev sestavljene vloge (člen II) in zavračajo zastopstva po takih osebah v civilnem in kazenskem postopanju (§ 29 c. p. r. in § 455 k. p. r.). Najvažnejše pri tej reformi pa je, da se načrt obrača tudi proti onim zakotnim pisarjem, ki strankam pred upravnimi oblastvi „pomagajo“ do njih pravic. Nekateri hočejo v tej določbi zaslediti prav posebno naklonjenost justične uprave do — odvetnikov. Zakonodavna posebnost je, da bo I. člen novega zakona postal del obstoječega kazenskega zakona, med tem ko ostaneta II. in III. člen kot „torso“ zakonski določbi zase. *M. G.*

— (Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Ljubljana) je izdalo svoje poročilo za IV. upravno leto 1911. Iz poročila posnamemo: Na Kranjskem sta na razpolago dva dobro urejena zavoda za zanemarjeno mladino: oni na Rakovniku za dečke pod 14. letom in deželno vzgojevališče (preje poboljševalnica) za mladostnike od 14. do 18. leta. Vsprejemni pogoji so pri obeh: zavodih različni: med tem ko trpi v deželnem vzgojevališču stroške za oskrbo navadno dežela, se to v salezijanskem zavodu

zgodil le tedaj, če je kazenski sodnik izrekel oddajo zanikerneža v vzgojevališče za dopustno. Obstoji sicer pot, po katerem more tudi varstveni sodnik spraviti zanemarjence na deželne stroške na Rakovnik, toda ta pot je zamudna in v kvar zanemarjenemu. Tu pomaga društvo s svojimi denarnimi sredstvi. (Prejemki 10.240 K 01 h, izdatki 12.519 K 12 h, med temi 7603 K 51 h zavodu na Rakovniku na stroških za oskrbo.) Poročilo razpravlja o „otročih in strelnem orožju“ in o „otročih harfenistov in potujočih komedijantov“ ter omenja, da obstoje sedaj na Kranjskem v vseh sodnih okrajih društva za otroško varstvo in mladinsko skrb.

M. G.

— (Zastaranje neposrednih pristojbin [desetka]). Na predlog c. kr. davčnega urada prodana je bila na prisilni dražbi neka nepremičnina dne 29. decembra leta 1900. Dne 14. februarja l. 1901 prijavil je davčni urad sklicujoč se na rešitev dražbe državne terjatve do skupila; izdala se je pozneje razdelitev skupila in potem vknjižila lastniška pravica za kupca vsled sklepa z dne 19. junija 1901, ki je bil dostavljen tudi davčnemu uradu.

Kupcu pa ni bil predpisan nobeden desetek tako dolgo, da je on s pogodbo z dne 18. marca 1910 zdražbano posestvo zopet prodal; še le zdaj mu je bil predpisan in sicer z dne 7. nov. 1910, torej več ko devet let po dražbi.

Zdražitelj se je uprl tako poznemu predpisu desetka in z rekurzom trdil z ozirom na zakon z dne 18. maja 1878 št. 31 drž. zak., da je pravica države, terjati desetek od omenjene dražbe ugasnila, ako ne poprej, gotovo koncem leta 1906 t. j. v petih letih po preteku tistega leta, v katerem (1901) je država dobila priliko odmeriti in predpisati dotično pristojbino. Finančno dež. ravnateljstvo je rekurz zavrnilo z razlogom, da je bil po §-u 44 lit. c. pristojbinskega zakona in po §-u 3 min. nar. z dne 11. novembra 1882 št. 159 drž. zak. tudi zdražitelj obvezan prijaviti svoj kup.

Proti tej odločbi vložil je zdražitelj pritožbo na upravno sodišče in v njej navedel, da je pristojni davčni urad sam dražbo zahteval, da je prejel dotično sodno rešitev, da je leta 1901 prijavil svoje terjatve k skupilu, prejel razdelilni sklep in naznanilo vknjižbe zdražiteljeve lastnine. Podprl je svojo pritožbo tudi z opombo, da imajo po § 44 lit. c. prist. zakona stranke same edinole tedaj prijaviti svoja pravna opravila v odmero pristojbin, ako se taka opravila niso sklenila pri javnih oblastvih, sodiščih, uradih, notarjih ali odvetnikih, — nadalje da se v rešitvi rekurza navedena min. nar. nanaša samo na predlaganje listinskih prepisov ob uradnem vknjiževanju.

Upravno sodišče je oddalo prepis pritožbe fin. dež. ravnateljstvu s pozivom, da vložil protispis. Na to pa je fin. dež. ravnateljstvo pooblaščen od fin. ministrstva ukazalo vrnitev v teku pritožbe plačanega desetka, priznalo opravičenost pritožbe in vzelo pritožitelju s tem podlago tožbe („Klaglos gestellt“) pred vložbo protispisa. Upravno sodišče je na to končalo svoje poslovanje.

Notar Baš.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909. ter z dopolnilom za l. 1906—1910. krog 1000 strani, vez. à K 8.—

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910. K 1.20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaškega jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1.80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3.20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3.20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zlozbi zemljišč, à K 2.—

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K.

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1.60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih notspisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3.60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5.60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znamkah.